

Verslag – Thema: Klimaat en energie

Aanwezigen:

Irene Frieling, Tineke Roholl, Evelijne Bruning, Heleen van den Hombergh, Henk Jochemsen, Verona Groverman, Hans Rijnveld, Henriette Hettinga, Jeanette Martin (facilitator), Aline Wisse (verslaggever)

Agenda

1. Toelichting van het beleid (BuZa-DGIS)
2. Hoe geldig zijn de huidige grondslagen en veronderstellingen binnen OS?
3. Op weg naar IS, welke grondslagen en veronderstellingen moeten worden aangepast en hoe ?
4. Aanvullingen van het beleid per thema bepalen

Tineke Roholl (hoofd afdeling klimaat en energie) begint met een uiteenzetting van huidige beleid. In de notitie 'Een zaak van iedereen' wordt klimaat en energie als belangrijk punt genoemd. De klimaat agenda en activiteiten worden bepaald door huidige stand van zaken. Mondiale activiteiten zijn gerelateerd aan proces in Kopenhagen. Verschillende partijen, NL belanghartigen, NGO's en VROM, werken samen om voor verschillende onderhandelingen in beweging te komen. Om meer inzicht te krijgen, is er een groot onderzoek gestart naar kosten van adaptatie: hoeveel kost het ontwikkelingslanden om zich aan te passen? Er wordt geschat dat er tussen de 75-100 miljard nodig is voor klimaatdiplomatie (adaptatie, financiering en ontbossing). Hoe kan je armoede budget bewaken en kosten voor klimaatfinanciering beschikbaar maken?

Energie agenda

Toegang tot energie, ipv hernieuwbare energie. Beleidsnotitie aangenomen door parlement. 30 miljoen beschikbaar om biomassa te verduurzamen. Groot bedrag beschikbaar gesteld voor Indonesië en landen rondom meren. Probleem: heel veel ambassades gekozen voor aantal sectoren, maar geen energie.

Vraag: voedsel wordt niet genoemd, in hoe verre hangt dit samen in het beleid?

- Eigenlijk een vergeten aspect, ligt bij de directie duurzame economische samenwerking.

Tijdens Kopenhagen zie je dat machtsverhoudingen kantelen. Ontwikkelingslanden durven eisen te stellen, voelen een machtspositie en hebben geld nodig. Open einden die meegenomen moeten worden. Ontwikkelingslanden hebben het gevoel een machtspositie te bezitten, maar voelen zich niet verantwoordelijk voor de verwarming van de aarde.

Nieuwe directie: 'global public goods' – actief bijeenkomen op ambassade/ landen niveau. Duurzaamheid is een overkoepelend doel. Samenwerking met DDE – landbouw/ infrastructuur van water. Op uitvoeringsniveau is het niet handig om samen te zitten. Waar komen dingen bij elkaar, waar speelt het zich af? Vanuit de landen. Politieke dialoog speelt zich af op globaal niveau (international force, Kopenhagen, G20).

Wat zijn de veronderstellingen en uitgangspunten

Mensen hebben diepe culture wortels en staan tegenover natuur

OS = 'groeidenkend' gedreven - Inconsistentie tussen duurzaamheid en ontwikkeling in ons denken over modernisering

Biologische diversiteit is van belang voor onze overleving -> moet onderdeel uitmaken van al ons denken.

Machtsverhoudingen internationaal en grote belangen staan in de weg om de grenzen van het economische model te verschuiven. Grenzen van het economische model moeten anders. Zijn wij daar toe bereid? Offers van ons, verbondenheid met andere landen. Bossen in andere landen in stand houden, hoe komen we zover om burgers hier bereid te maken hier offers te brengen voor andere landen?

Mensen lokaal weten niet hoe zij de problemen moeten oplossen.

Onvoldoende bereidheid om de bevolkingsdruk op het milieu te erkennen. Bevolkingsgroei ligt hoog. Wat je ook bedenkt, er bestaan onmogelijkheden. Niet mee eens: helft van wereldbevolking is bevolkingsgroei.

Terugkoppeling: uitgangspunten huidige kabinetsbeleid.

Zijn wij niet bereid hier consequenties te nemen om daar verandering te brengen. Er zijn geen grenzen aan de economische groei. OS beleid teveel wij - zij denken. Wat is het belang van NL, vreedzame duurzame economische groei. Wat is het belang van NL: vreedzame duurzame economische groei. We moeten naar bio-economie toe.

Bevindingen:

Positie van OS landen staat centraal. Van OS naar IS is meer vanuit hier bemoeien dan vanuit daar.

Conclusie

Kern aannames

- 1 wij – zij denken in het huidige OS beleid, zowel in NL als in ontwikkelingslanden
- 2 Diepe spanning tussen ontwikkeling en duurzaamheid
- 3 Problemen lossen we technisch op, beheersbaarheid van de wereld
- 4 Ontwikkeling is gebaseerd op materiële groei
- 5 Belangen van ontwikkelingslanden staan centraal
- 6 Overheden in ontwikkelingslanden zijn verantwoordelijk voor de ontwikkelingsinspanningen in hun eigen land

Nieuwe axioma's

- 1 In onze globaliserende wereld zijn belangen in het noorden en het zuiden onlosmakelijk met elkaar verbonden
- 2 Als je de belangen van ontwikkelingslanden voorop stelt dan heeft dat gevolgen voor het handelen hier. Er komt een nieuwe waardetoekenning aan (global) public goods
- 3 Nieuwe samenwerkingsvormen zijn ontstaan die internationale bewegingen en interacties mogelijk maken
- 4 Er zijn nieuwe machtsvormen ontstaan, centraal (bijvoorbeeld Monsanto) en gedecentraliseerd (burgernetwerken)

- 5 De verantwoordelijkheid voor energie en klimaat kan niet alleen bij de overheid liggen, een multistakeholder benadering is nodig. Een genormeerde inschakeling van het bedrijfsleven is onontbeerlijk
- 6 Biodiversiteit en klimaatbewustzijn moeten meer verankerd zijn in het IS handelen
- 7 Ontwikkeling is toename van wellbeing van mensen (mensenrechten)
- 8 Ontwikkelingsamenwerking wordt politieker (internationale fora en interdepartementale afstemming)